

Sekwencjonowanie DNA

Metody klasyczne (pierwszej generacji)

Cele sekwencjonowania

- Dostarczenie informacji o strukturze i funkcji genów
- Poznanie pełnej sekwencji DNA badanego organizmu (co umożliwia zrozumienie molekularnych mechanizmów funkcjonowania i ewolucji organizmu)
- Możliwość poszukiwania mutacji
- Poszukiwanie związku sekwencji DNA z cechami fenotypowymi

Historia rozwoju metod sekwencjonowania

- 1953 - opracowanie modelu budowy DNA przez Jamesa Watsona i Francis Cricka
- 1972 - opracowanie sposobów izolacji materiału genetycznego (DNA) do dalszych badań. Rozwój technik rekombinacji (cięcie i łączenie fragmentów DNA) umożliwiających izolację dowolnych fragmentów DNA i ich replikację (w bakteriach)
- 1977 - Allan Maxam i Walter Gilbert ogłaszają publikację pt.: Sekwencjonowanie DNA przez chemiczną degradację. W tym samym czasie Sanger opublikował też metodę sekwencjonowania DNA przez syntezę katalizowaną enzymatycznie
- 1980 - Fred Sanger i Walter Gilbert otrzymali Nagrodę Nobla
- 1982 – utworzono Gen bank – publicznie dostępną bazę danych sekwencji DNA (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/>)
- 1984 - kompletna sekwencja wirusa Epstein-Barr, 170 kb
- 1997 - zsekwencjonowano 5Mb genom bakterii
- 2001 - 15 lutego - Konsorcjum HUGO opublikowało sekwencję genomu ludzkiego w Nature
- 2001 - 16 lutego - firma Celera Genomics opublikowała sekwencję genomu ludzkiego w Science
- 2005 – początek ery sekwencjonowania nowej generacji (NGS)
- 2005 – 2018 – dalszy rozwój technik NGS

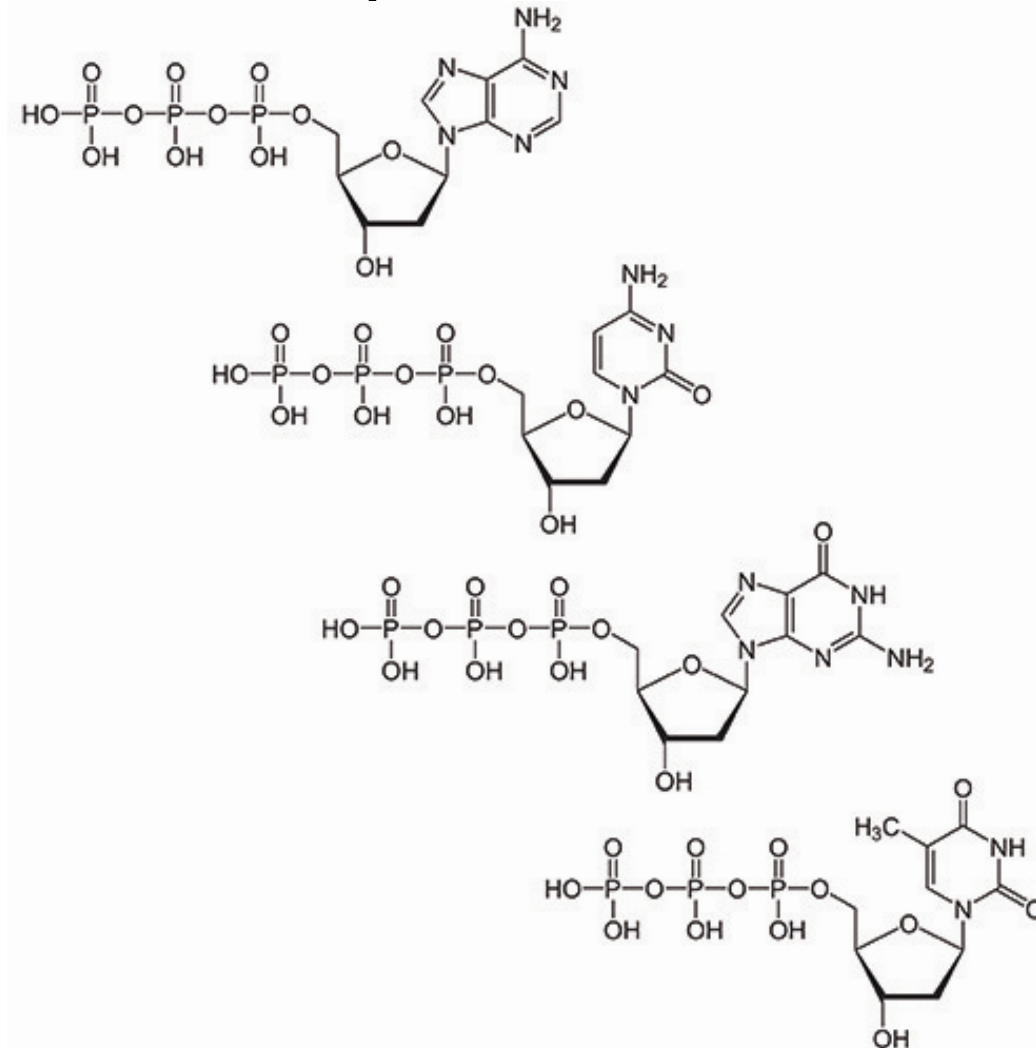
Metoda Maxama-Gilberta Gilberta (1977)

- Polega na użyciu związków chemicznych do specyficznego rozczepienia DNA
- Przeprowadza się 4 niezależne reakcje, w których wykorzystuje się 4 różne odczynniki specyficzne dla poszczególnych zasad:
  1. reakcja „G” – DMS piperidyna
  2. reakcja „G+C” - kwas mrówkowy, piperidyna
  3. reakcja „T+C” – hydrazyna, piperidyna
  4. reakcja „C” – hydrazyna + NaCl, piperidyna

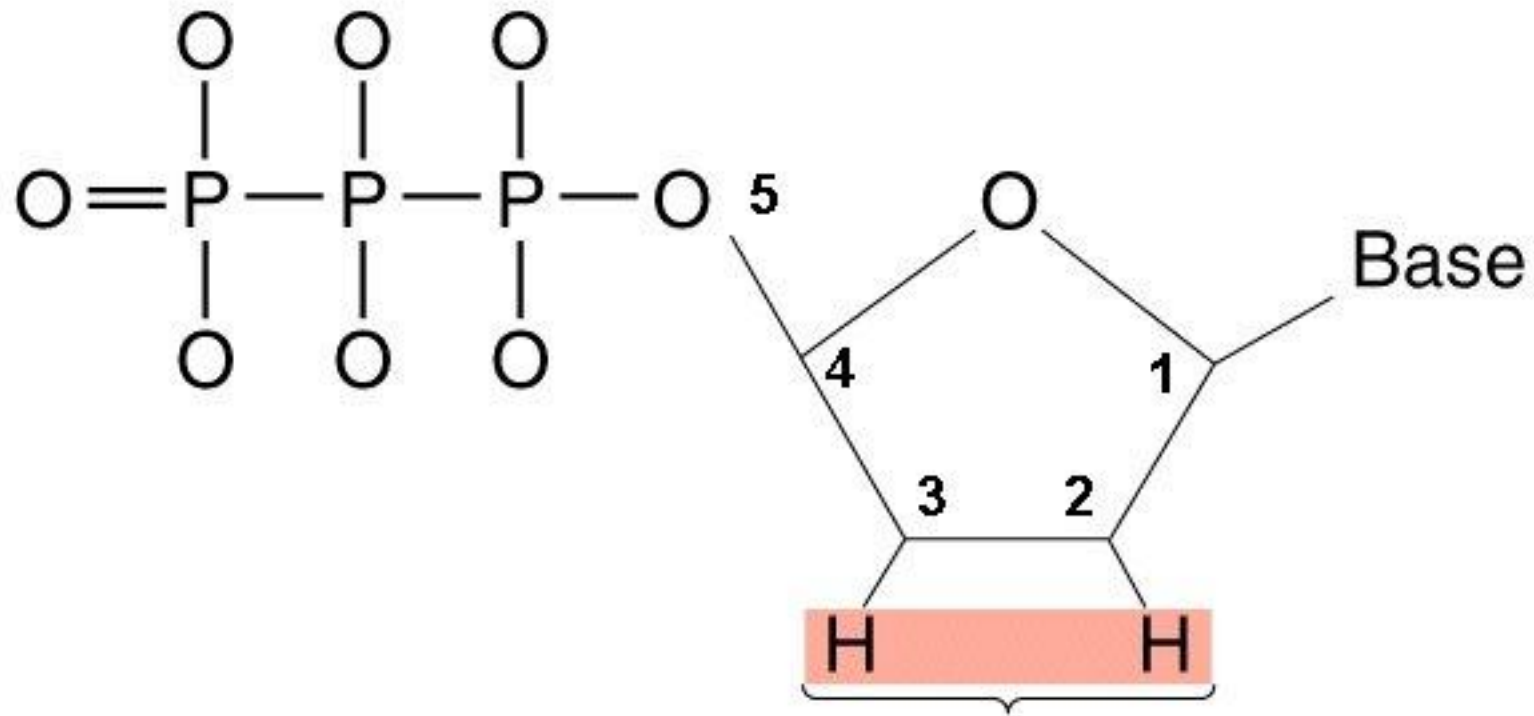
Metoda Sangera

- Metoda terminacji wydłużania łańcucha (tzw. metoda dideoksy)
- Wykorzystuje polimerazę DNA, która ma zdolność do syntezy wiernej, komplementarnej kopii jednoniciowego DNA matrycowego oraz używa 2'3' dideoksynukleotydów jako substratów

Budowa nukleotydu DNA (przypomnienie)

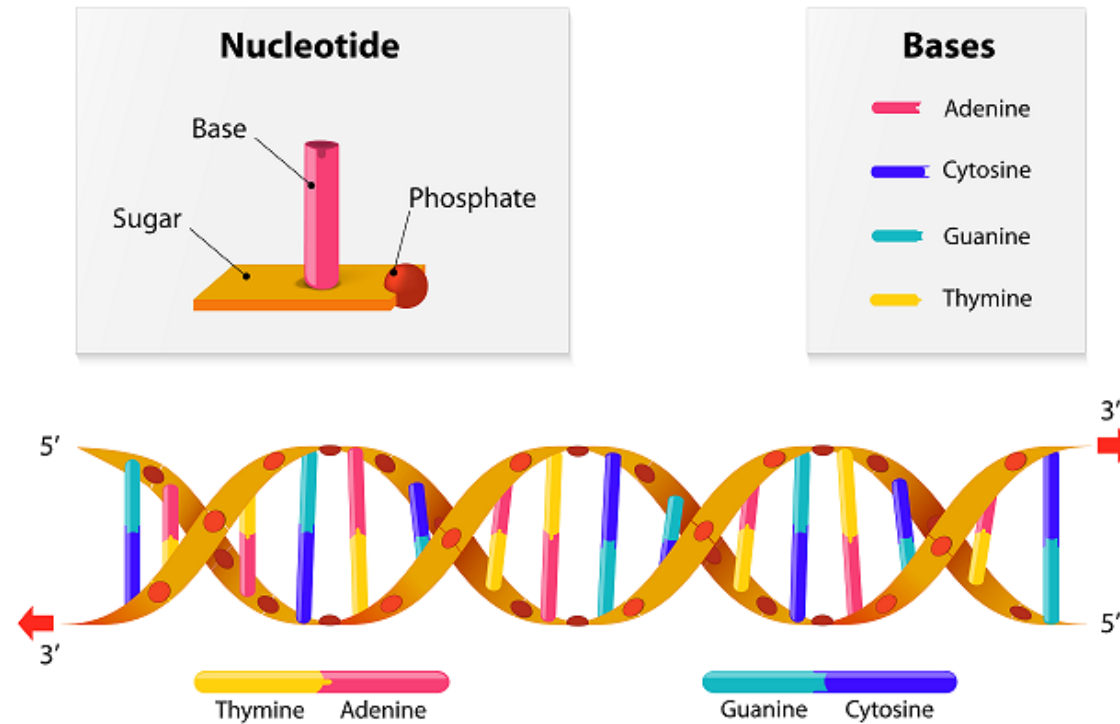

Budowa dideoksy nukleotydu

Budowa DNA przypomnienie

DNA structure

PCR – przypomnienie

- Reakcja replikacji DNA w warunkach in vitro
- Dobudowywanie nukleotydów nowej nici do startera katalizowane przez enzym – polimerazę DNA
- Matryca – jednoniciowe DNA (ssDNA)
- Do reakcji wymagane jest:
  - Odpowiednie środowisko reakcji (pH, stężenie jonów)
  - dNTP – nukleotydy DNA, muszą posiadać grupę OH przy węglu 3'
  - Startery
  - Matryca
  - Polimeraza DNA

Polimeraza

- Enzymy używane w sekwencjonowaniu powinny charakteryzować się:
  - wysoką procesywnością
  - brakiem aktywności egzonukleazy 5' → 3'
  - brakiem aktywności egzonukleazy 3' → 5'

Polimeraza

- Enzymem wykorzystywanym do reakcji wydłużania startera początkowo był fragment polimerazy DNA tz. fragment Klenowa (brak aktywności egzonukleolitycznej 5' → 3')
- Fragment Klenowa polimerazy z E.coli zastąpiono naturalną lub modyfikowaną polimerazą DNA z faga T7
- Wprowadzenie dideoksynukleotydów jest mniej zakłócone przez lokalne sekwencje nukleotydów, prążki o wyrównanej intensywności

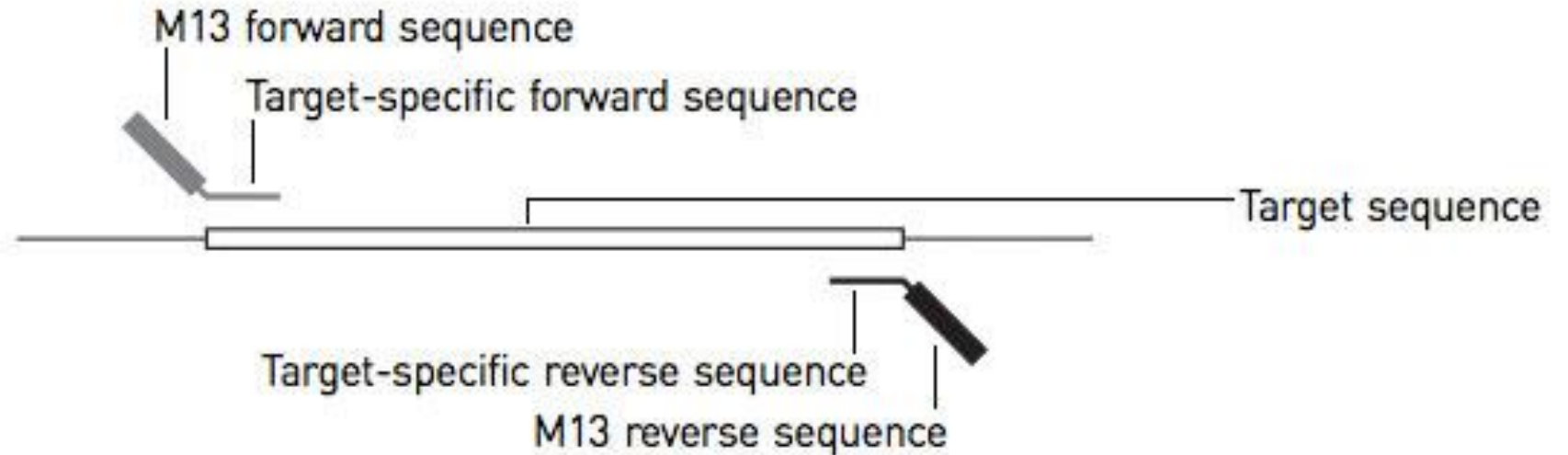
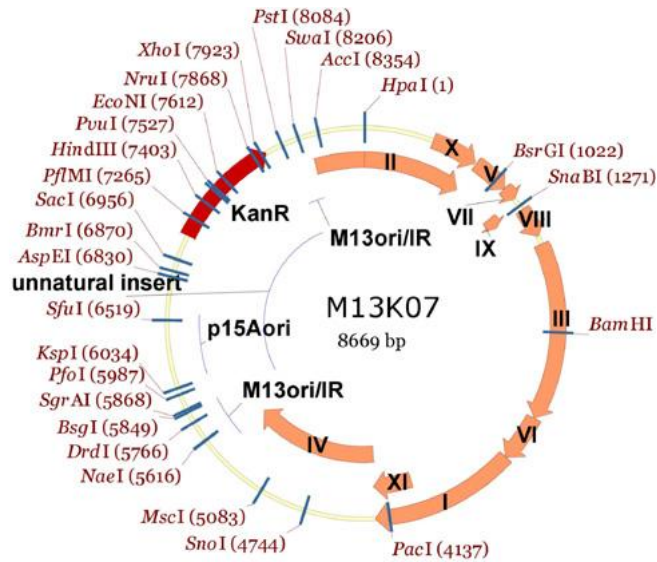
Polimeraza

- Zastosowanie polimerazy z termofilnej bakterii *Thermus aquaticus* (Taq DNA polimeraza) pozwala na prowadzenie reakcji terminacji łańcucha w temperaturze 65 -70 °C, co minimalizuje artefakty spowodowane II -go rzędową strukturą DNA
- Tabor i Richardson w 1995r zamienili resztę fenyoalaniny Taq DNA polimerazy na resztę tyrozyny (termostabilny enzym sekwencyjny nie rozróżnia dideoksynukleotydów od deoksynukleotydów)

Matryca

- DNA sklonowany na wektorze plazmidowym
- DNA sklonowany sklonowany na wektorze wektorze M13
- DNA sklonowany na fagmidzie
- Zastosowanie PCR do otrzymania j g ednoniciowego DNA

Matryca – wektor plazmidowy

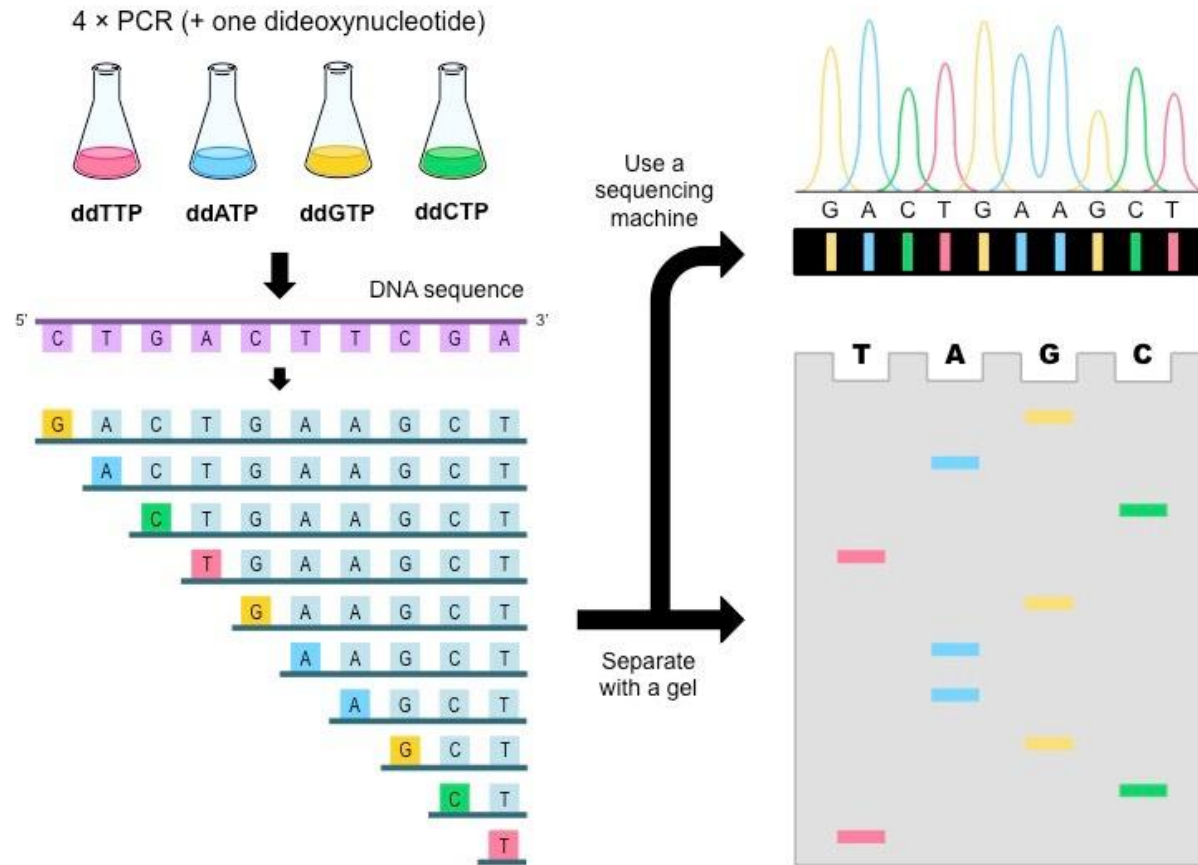
<http://www.elec-intro.com/cms/plus/view.php?aid=12974>

<http://www.onlinebiology.com/sangers-method-gene-sequencing/>

Detekcja

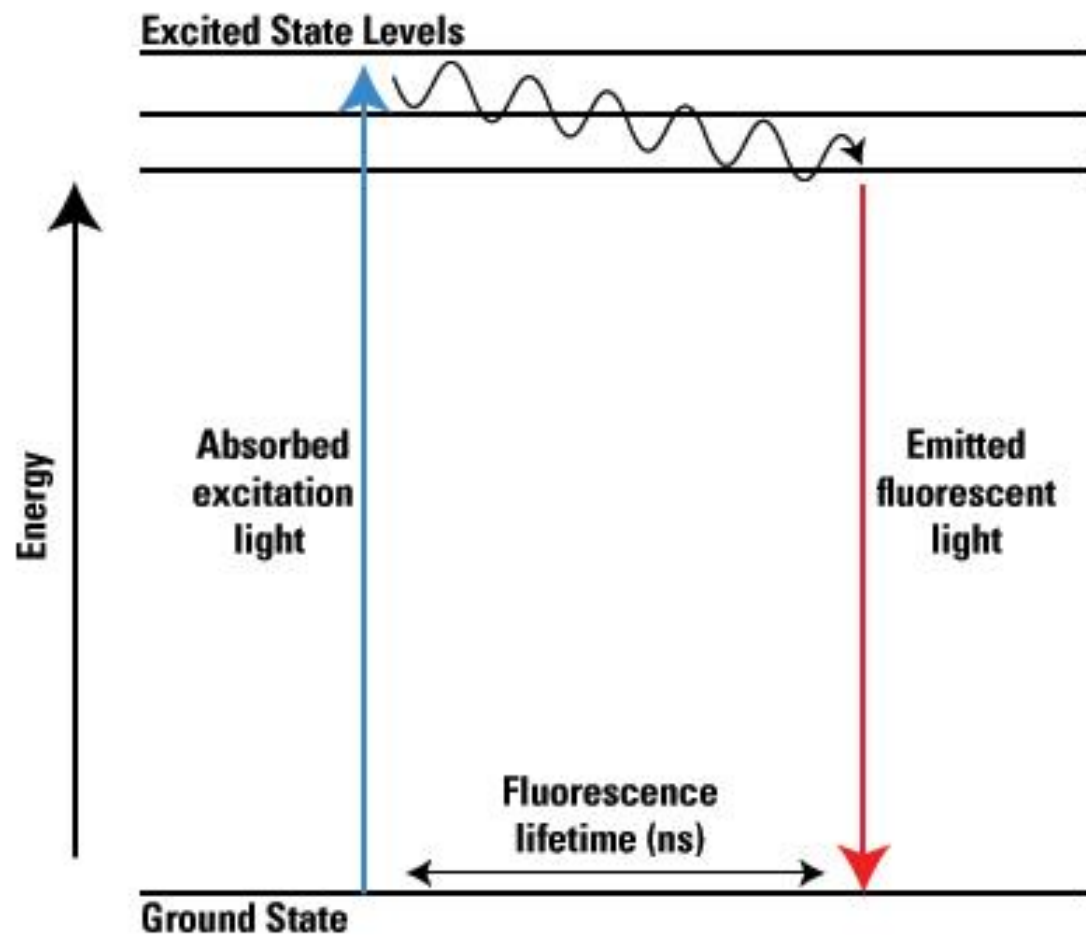
- Elektroforeza na żelu poliakrylamidowym (znakowanie radioaktywne, znakowanie fluorochromami, wybarwianie barwnikiem interkalującym np. bromek etydyny)
- Elektroforeza kapilarna (znakowanie fluorochromami)

Sekwencjonowanie Sanger – schemat wersja klasyczna

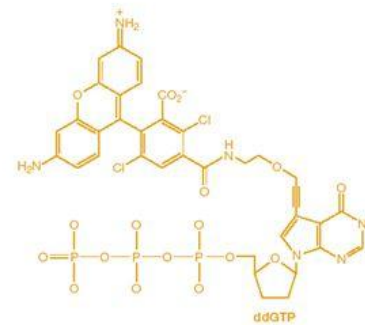
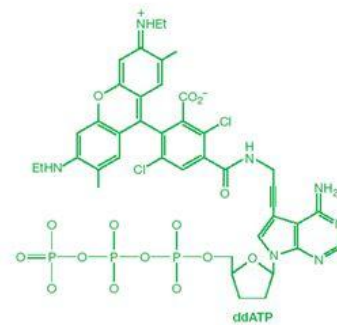
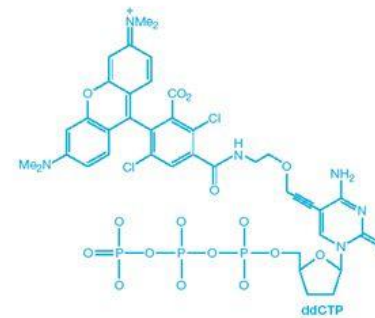
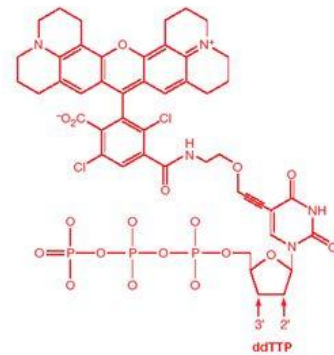
Fluorescencja – zasada działania

Sekwencjonowanie - barwniki

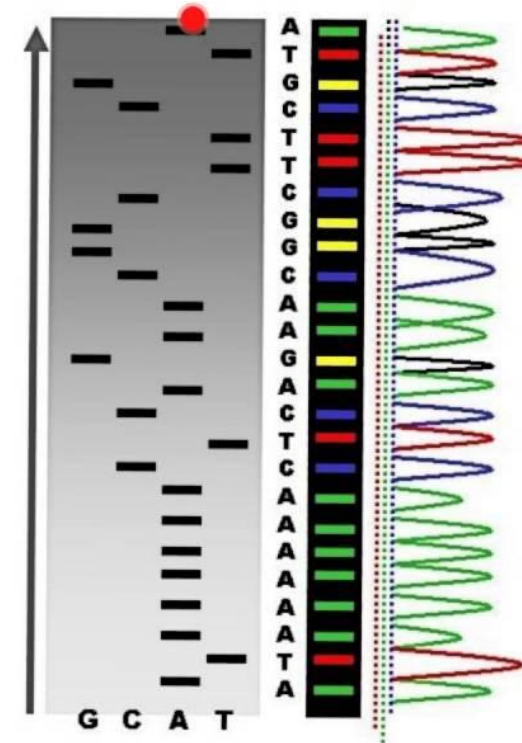
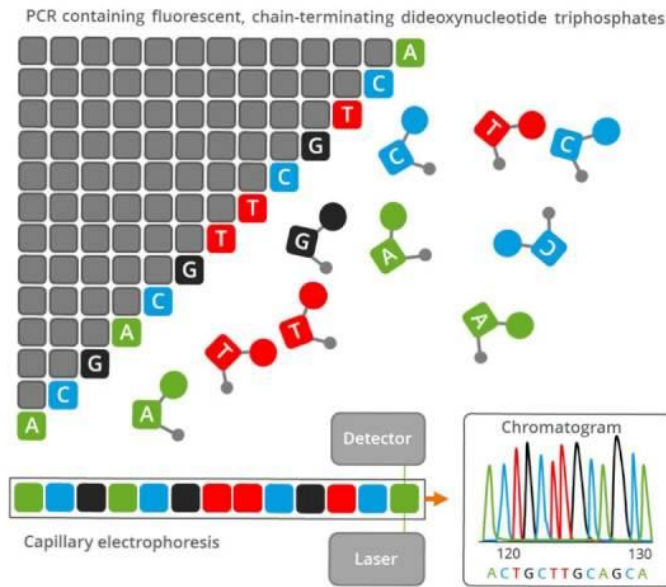
Fluorescent Sanger Sequencing: “Dye-terminators”

Each of the 4 ddNTPs is labeled with a different fluorescent dye (instead of radioactivity)

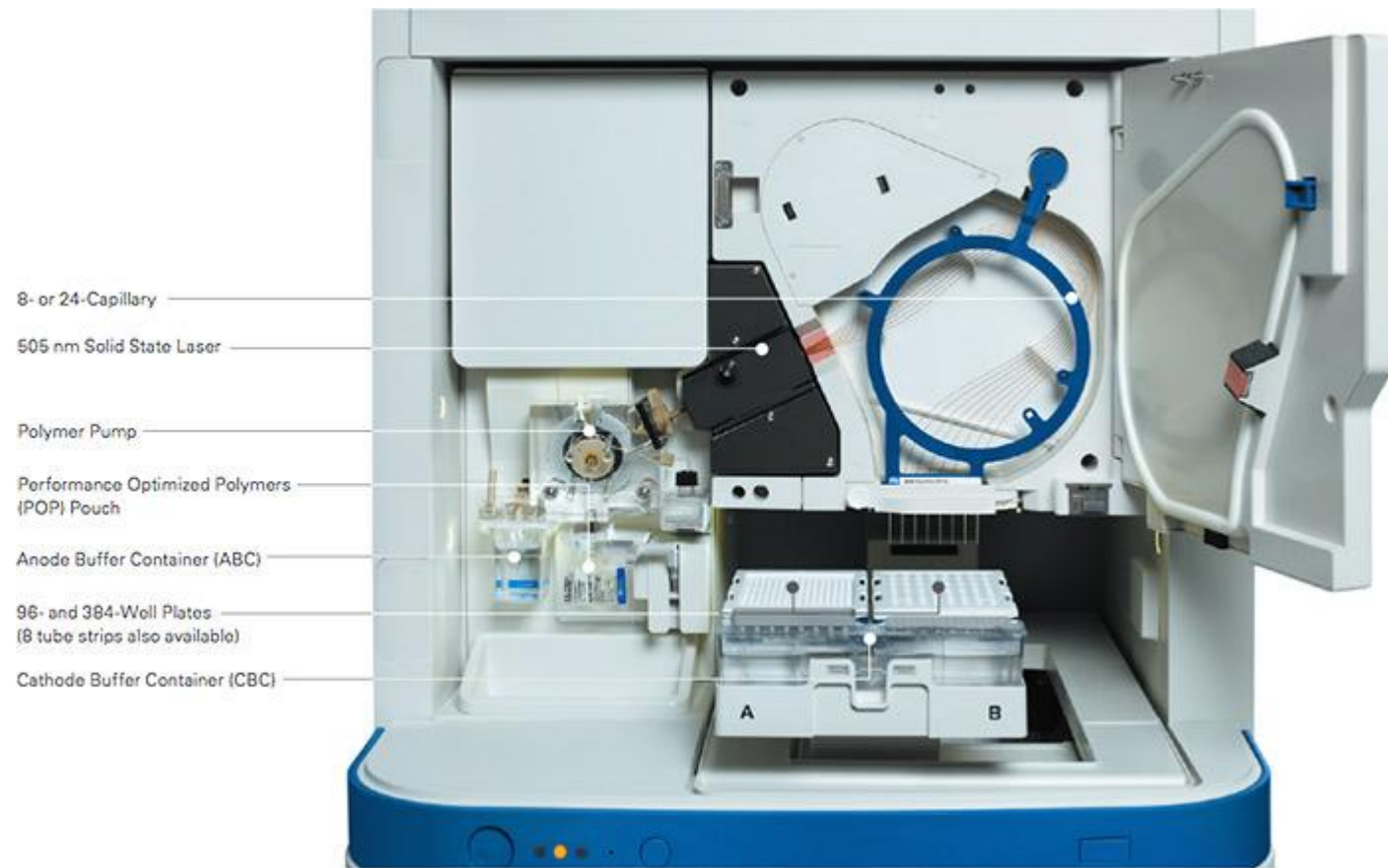
Sekwencjonowanie Sangera – schemat wersja współczesna

Sanger Sequencing

Sanger sequencing uses ddNTPs (dideoxynucleotide triphosphates) which do not have a free 3' OH mixed in with dNTPs. Whenever the DNA polymerase incorporates a ddNTP it won't be able to add any other nucleotides. Then gel electrophoresis is used to separate the DNA.

Sekwenatory

Elektroforogram – wynik sekwencjonowania

